

Číslo: 4068/2022–2023

SPRÁVA

o výsledkoch školskej inšpekcie

vykonanej v dňoch od 13. 04. 2023 do 14. 04. 2023

Názov kontrolovaného subjektu	
Základná škola s materskou školou, Na Hôrke 30, Nitra	
Zriaďovateľ	Mesto Nitra

Vedúci zamestnanci kontrolovaného subjektu:

Mgr. Dana Halajová, riaditeľka školy

PaedDr. Soňa Khandlová, zástupkyňa riaditeľky školy pre základnú školu

PaedDr. Iveta Svobodová, zástupkyňa riaditeľky školy pre základnú školu

Mgr. Martina Magdolenová, zástupkyňa riaditeľky pre materskú školu

V súlade s poverením na **tematickú inšpekciu** č. 4068/2022–2023 zo dňa 12. 04. 2023
inšpekciu vykonali:

PaedDr. Mariana Krigovská, školská inšpektorka, ŠIC Nitra

Mgr. Pavel Pavlovič, školský inšpektor, ŠIC Nitra

Ing. Iveta Trévaiová, školská inšpektorka, ŠIC Nitra

Mgr. Klára Vrbová, školská inšpektorka, ŠIC Nitra

1 PREDMET ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Stav vzdelávania žiakov cudzincov – odídenčov z Ukrajiny

1.1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Kontrolovaný subjekt bola plnoorganizovaná štátna mestská základná škola s vyučovacím jazykom slovenským v spoločnom právnom subjekte s materskou školou. Školu navštevovalo 443 žiakov, z toho 73 cudzincov – odídenčov z Ukrajiny. V 9 triedach primárneho vzdelávania bolo 218 žiakov, z toho 39 cudzincov – odídenčov z Ukrajiny zaradených v každej triede s počtom od 3 do 6 žiakov. V 10 triedach nižšieho stredného vzdelávania bolo 225 žiakov, z toho 34 cudzincov – odídenčov z Ukrajiny, ktorí sa vzdelávali v počte od 2 do 5 žiakov v každej triede.

Proces výchovy a vzdelávania zabezpečovalo 44 pedagogických zamestnancov a 1 odborná zamestnankyňa, z toho 11 učiteľov primárneho a 19 nižšieho stredného vzdelávania,

6 vychovávateľov, 2 školské špeciálne pedagogičky, 6 pedagogických asistentov, z nich 1 z Ukrajiny a 1 školská psychologička. V škole pôsobil školský podporný tím, ktorý tvorili školské špeciálne pedagogičky, školská psychologička a pedagogickí asistenti.

1.2 ZISTENIA A ICH HODNOTENIE

Zaraďovanie žiakov odídencom do vzdelávania

Riaditeľka školy uviedla, že Základná škola s materskou školou, Na Hôrke 30, Nitra bola zriaďovateľom zaradená medzi školy určené v školskom roku 2021/2022 prijímať žiakov z Ukrajiny. V aktuálnom školskom roku prichádzali noví žiaci odídeni individuálne, alebo boli usmernení cez kontaktné miesto pre cudzincov COMIN, ktoré vytvorilo mesto Nitra spoločne s Nitrianskou komunitnou nadáciou v rámci budovania projektu komunitného centra. Jeho zamestnanci zabezpečovali informačné a poradenské služby v súvislosti so vzdelávaním žiakov a poskytovali informácie o voľných kapacitách škôl. Pomáhali s materiálnym zabezpečením a tlmočením (napr. preklad prihlášok, dotazníkov, potvrdenia o zdravotnej spôsobilosti žiaka, súhlasu so spracovaním údajov, zoznamu pediatrov). Triedne učiteľky v rozhovore doplnili, že materiálne pomohli aj rodičia ostatných žiakov a učitelia. Riaditeľka školy prijala všetkých žiakov odídencom v predchádzajúcom školskom roku, ale v aktuálnom školskom roku museli 10 žiakov odmietnuť z kapacitných dôvodov. Zákonní zástupcovia mali možnosť zapísať dieťa do inej základnej školy určenej zriaďovateľom. Žiakov odídencom zaraďovali, pre absenciu dokladov o vzdelávaní z Ukrajiny, do bežných tried podľa veku. O zriadení samostatnej triedy pre vzdelávanie žiakov odídencom z Ukrajiny neuvažovali, lebo v marci 2022 prišlo 16 žiakov rôzneho veku a podľa riaditeľky školy bolo pre nich lepšie ostať v kontakte s rovesníkmi pre efektívnejšie osvojenie slovenského jazyka a začlenenie sa do kolektívu. Ďalším kritériom pri zaraďovaní žiakov odídencom do jednotlivých tried bol počet voľných miest a prítomnosť iného žiaka z Ukrajiny v triede, čo potvrdili triedne učiteľky, ktoré boli prítomné pri zápise žiakov. Tento model považovala riaditeľka školy za lepší aj pre duševné zdravie a pohodu všetkých žiakov v triede a plánovala v ňom pokračovať. Všetci žiaci vrátane žiakov cudzincov postupovali podľa schváleného učebného plánu na zasadnutí pedagogickej rady, ktorý škola nemodifikovala. Riaditeľka školy vyzdvihla pomoc pri vzdelávaní žiakov odídencom z Ukrajiny od regionálneho koordinátora podpory pre začleňovanie žiakov z Ukrajiny, ktorý škole poskytol učebnice slovenského jazyka pre cudzincov, prekladové slovníky a poradenstvo v oblasti dochádzky, hodnotenia, prijímacích skúšok na stredné školy, spolupráce učiteľa a pedagogického asistenta z Ukrajiny. Na prezenčnom stretnutí v Nitre ich informoval o vzdelávaní žiakov odídencom. Riaditeľka školy v aktuálnom školskom roku priebežne prijala 28 nových žiakov odídencom a odišlo 24 žiakov (návrat na Ukrajinu). Fluktuácia žiakov im nespôsobila žiadne ťažkosti pri organizácii vzdelávania, nakoľko väčšina pokračovala vo vzdelávaní od minulého školského roka, čo potvrdilo 51,72 % žiakov odídencom v dotazníku zadanom školskou inšpekciou pre žiakov nižšieho stredného vzdelávania. Noví žiaci prichádzali priebežne, z nich niektorí už vedeli po slovensky, lebo prišli na Slovensko v minulom školskom roku, čo uviedlo 65,52 % žiakov odídencom z Ukrajiny. Triedne učiteľky sa vyjadrili, že žiaci odídeni mali všetky vymeškané hodiny ospravedlnené.

Aktivity školy na podporu osvojenia slovenského jazyka žiakmi odídenkami

Na prekonávanie jazykovej bariéry mala škola podľa vyjadrenia riaditeľky školy stanovený jednotný postup, na podporu osvojenia slovenského jazyka realizovala jazykové kurzy štátneho jazyka. Na pedagogickej rade sa dohodli, že pri komunikácii so žiakmi, zákonnými

zástupcami využijú tlmočenie pedagogickej asistentky, učiteľov, vrátane riaditeľky školy ovládajúcich ruský jazyk, tlmočenie spolužiakov z Ukrajiny, online prekladače a asistenčnú pomoc od riaditeľky školy, čo zápisnica z rokovania neobsahovala. Prvé jazykové kurzy uskutočnili v mesiacoch apríl až jún 2022. Viedli ich zamestnanci jazykovej školy. V aktuálnom školskom roku realizovali jazykový kurz štátneho jazyka financovaný z ministerstva školstva od októbra 2022 do konca januára 2023, v 3 skupinách do 10 žiakov s 1 učiteľkou prijatou na dohodu o vykonaní práce. Všetci novoprijatí žiaci boli zaradení do kurzu v októbri. Žiak, ktorý prišiel v januári 2023 už vedel komunikovať po slovensky. Triedna učiteľka primárneho vzdelávania uviedla, že niektorí žiaci navštevovali jazykový kurz aj v centre COMIN popoludní spolu s rodičmi. Národný inštitút vzdelávania a mládeže poskytol škole učebné materiály (Aha Slovenčina), pracovné zošity a prekladové slovníky. Škola ponúkla žiakom odídencom v primárnom vzdelávaní možnosť navštevovať školský klub detí, záujmové útvary¹ a podľa potreby individuálne doučovanie slovenského jazyka a iných predmetov na obidvoch stupňoch vzdelávania, čo uviedli aj triedne učiteľky. Občasné doučovanie učiteľmi potvrdilo v dotazníku 44,83 % a takmer každodenné 6,90 % žiakov odídencov. Uvedených ponúkaných možností sa zúčastňovali niektorí žiaci odídenci, učiteľky doplnili, že aj kvôli online učeniu sa s učiteľmi z Ukrajiny. Individuálne sa im venovali najmä počas výučby, čím pomáhali prekonávať ich jazykovú bariéru.

Podmienky na odstránenie edukačných bariér žiakov odídencov

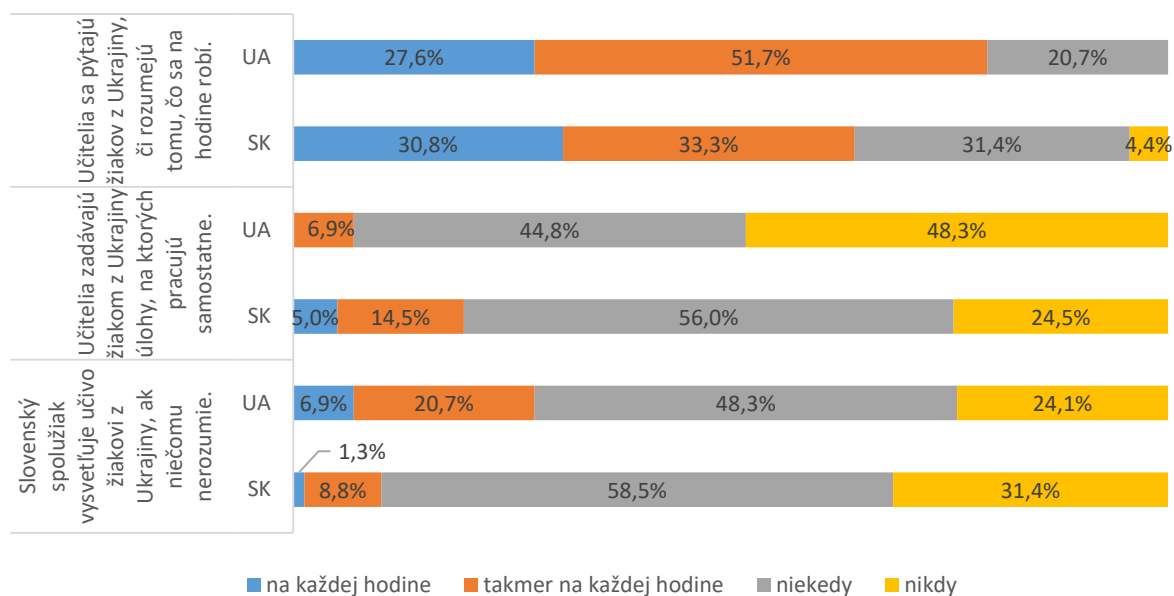
V riadenom rozhovore sa riaditeľka školy a triedne učiteľky vyjadrili, že vstupné preskúšanie na zistenie úrovne slovenského jazyka nerealizovali. Priebežne počas výučby učelia zisťovali úroveň osvojovania slovenského jazyka aj vedomostí a zručností ostatných predmetov, rozhovormi a pozorovaním ich porovnávali s úrovňou slovenských žiakov. Učiteľky uviedli, že jazyková úroveň jednotlivých žiakov sa líšila, väčšina z nich sa vedela dohovoriť v bežných situáciách, konverzovať o témach, ktoré sa ich týkali. Niektorí žiaci nechceli ostať na Slovensku, odmietali pracovať na hodinách a komunikovať v slovenčine, i keď podľa učiteliek im rozumeli, čo riešili s rodičmi v spolupráci s riaditeľkou školy a školskou psychologičkou. Žiaci z Ukrajiny výrazne nezaostávali v jednotlivých predmetoch, ojedinele 1 žiak z fyziky a anglického jazyka. Väčšinou boli šikovní najmä z matematiky, v anglickom jazyku zistili učelia rôznu úroveň vedomostí. Niektorí sa nepripravovali na vyučovanie a nenosili si pomôcky, čo riešili individuálne pohovormi s rodičmi, potom nastalo zlepšenie. Riaditeľka školy a učiteľky sa vyjadrili, že žiaci odídenci nemali vypracovaný **individuálny výchovno-vzdelávací plán** zo slovenského jazyka a literatúry a ani z ostatných predmetov, preberali rovnaké učivo ako ostatní žiaci.

Z **nástrojov a postupov** na prekonávanie jazykovej bariéry vyučujúci využívali najmä individuálny prístup, pomalšie tempo, vysvetlenie učiva/zadania v mediačnom jazyku (angličtina), zjednodušené učebné materiály v slovenčine, dvojjazyčné obrázkové materiály, hry, demonštrovanie pohybu na hodinách telesnej a športovej výchovy, rovesnícke učenie, kooperatívne formy činnosti. Používali aplikáciu na učenie sa slovíčok v cudzom jazyku WocaBee, online prekladač v mobilnom telefóne, knižné slovníky, obrázky, karty s písmenami abecedy, školskými potrebami, vyučovacími predmetmi, prezentácie, filmy, hudobné skladby (slovenské a ukrajinské hudobné skupiny). Zredukovali im zadanie písomnej práce, pri kontrolných diktátoch uprednostnili formu prepisu, neprekladali texty zo slovenčiny

¹ napr. športový, basketbal, gymnastický, informatický, výtvarný

do angličtiny, vynechali zložené slovné úlohy v matematike. Žiakom tmočili počas hodiny ich spolužiaci, prípadne pedagogická asistentka a učitelia, ktorí boli k dispozícii pre všetkých žiakov z Ukrajiny počas celého vyučovania. Individuálny prístup učiteľov pri vzdelávaní žiakov odídencom formou často kladených otázok na kontrolu ich porozumenia na takmer každej hodine, potvrdila viac ako polovica (51,7 % Graf 1) žiakov z Ukrajiny, kým slovenských len tretina. Podporu na každej hodine od učiteľov vnímala takmer tretina žiakov bez rozdielu na národnosť a rovnako takmer tretina (Graf 1) slovenských žiakov sa vyjadrila, že učitelia overovali porozumenie spolužiakov z Ukrajiny len niekedy, na rozdiel od 20,7 % žiakov odídencom. Takmer tri štvrtiny žiakov z Ukrajiny a zhruba 60,0 % slovenských žiakov uviedlo, že im učitelia na každej alebo takmer každej hodine učivo, ktorému nerozumeli vysvetlili znova. Približne tretina slovenských žiakov a ich spolužiakov z Ukrajiny odpovedala, že boli nabádaní učiteľmi vyjadriť svoj názor na takmer každej hodine a porovnateľný počet uviedol, že možnosť vyjadriť sa mali len niekedy. Záporné odpovede k vyjadreniu názoru uviedlo 24,14 % žiakov odídencom a 18,87 % ostatných žiakov. Nejednotne odpovedali pri určení frekvencie zadávania úloh žiakom z Ukrajiny, na ktorých pracovali samostatne. Takmer polovica ukrajinských žiakov uviedla, že nikdy nepracovali na úlohách samostatne a súhlasila s nimi zhruba štvrtina slovenských spolužiakov (Graf 1). Samostatnú činnosť spolužiakov z Ukrajiny na hodinách len niekedy vnímala viac ako polovica slovenských žiakov, ukrajinských spolužiakov menej ako polovica (Graf 1). Rovnako vyššie percento slovenských žiakov (14,5 %) odpovedalo, že na učiteľmi zadaných úlohách spolužiaci pracovali samostatne na takmer každej hodine, čo odídencom z Ukrajiny uviedli v menšej miere a podľa 5,00 % na každej, čo z ukrajinských spolužiakov neuviedol ani jeden (Graf 1). Viac ako polovica (58,5 %) slovenských žiakov niekedy vysvetľovala učivo spolužiakovi z Ukrajiny, keď niečomu nerozumel, čo potvrdila menej ako polovica (48,3 % Graf 1) z nich. Častú podporu na hodinách pri učení sa zo strany slovenských spolužiakov vnímala viac ako štvrtina z nich, ale iba desatina ostatných žiakov (Graf 1). Učivo žiakom odídencom nikdy nevysvetlila zhruba tretina (Graf 1) slovenských žiakov, čo potvrdila takmer štvrtina žiakov odídencom. Približne polovica žiakov bez rozdielu na národnosť niekedy vzájomne spolupracovala vo dvojiciach alebo skupinách, takmer na každej hodine podľa dvakrát viac žiakov z Ukrajiny a nikdy 17,4 %, čo bolo približne o polovicu menej ako slovenských žiakov. Pomoc od spolužiakov s domácimi úlohami vnímalo 51,72 % žiakov odídencom len niekedy a takmer tretina z nich nikdy.

Graf 1 Podpora učiteľov a spolužiakov na vyučovacích hodinách žiakom odídencom

Škola poskytovala **vzdelávacie a psychosociálne intervencie** prostredníctvom školského podporného tímu, ktorý sa stretával podľa vyjadrenia školskej psychologičky neformálne týždenne, triednych učiteľov na triednických hodinách a ranných kruhoch v primárnom vzdelávaní, výchovného poradcu, centra poradenstva a prevencie, komunitného centra COMIN Nitra. Riaditeľka školy sa vyjadrila, že školská psychologička pôsobila v škole od januára 2023, ponúkala možnosť individuálnych aj skupinových konzultácií všetkým žiakom vrátane žiakom z Ukrajiny s písomným súhlasom zákonných zástupcov (preložený do ukrajinčiny). Pracovala s triednymi kolektívami, konzultovala rôzne situácie s učiteľmi aj neformálne, čo triedne učiteľky potvrdili v rozhovore. Riešila konflikt medzi žiakmi 6. ročníka týkajúci sa ich spolupráce na hodinách a komunikácie v ukrajinčine (nevhodné výrazy, nadávky). O závažných problémoch alebo fyzickom násilí nevedela. Triedne učiteľky uviedli, že diskutovali o miere postupného začleňovania žiakov z Ukrajiny na zasadnutí pedagogickej rady a mesačných pracovných poradách, v prípade potreby využili podporu školskej psychologičky a výchovnej poradkyne vzájomnými neformálnymi rozhovormi. Centrum poradenstva a prevencie v Nitre poskytlo 2 pedagogické asistentky od marca 2023 na žiadosť riaditeľky školy.

Pri **hodnotení** žiakov odídencom podľa vyjadrenia riaditeľky školy uplatňovali dokument Hodnotenie žiakov – cudzincov v základnej škole a strednej škole v školskom roku 2022/2023 vydaný ministerstvom školstva, podľa ktorého hodnotenie čo najviac individualizovali a zohľadňovali snahu a pokrok žiaka v úrovni ovládania slovenského jazyka. Formy priebežného a súhrnného hodnotenia žiakov odídencom boli prerokované a schválené na pedagogickej rade. Žiaci boli hodnotení klasifikačným stupňom alebo slovným hodnotením alebo formou aktívne absolvoval/absolvoval/neabsolvoval. Riaditeľka školy a triedne učiteľky sa vyjadrili, že k hodnoteniu pristupovali individuálne s prihliadaním na jazykovú bariéru. V 1. hodnotiacom období využívali prevažne formu aktívne absolvoval/absolvoval alebo aj klasifikáciu predmetov napr. v matematike a informatike. Uplatňovali rôzne úpravy priebežného hodnotenia podľa individuálnych schopností a možností žiakov (napr. nehodnotenie gramatiky).

Škola podľa vyjadrenia riaditeľky školy **poskytovala doučovanie** len individuálne žiakom odídencom zo slovenského jazyka a literatúry a ostatných predmetov v prípade ich potreby po dohode s vyučujúcim aj v aktuálnom školskom roku, čo triedne učiteľky v rozhovore potvrdili.

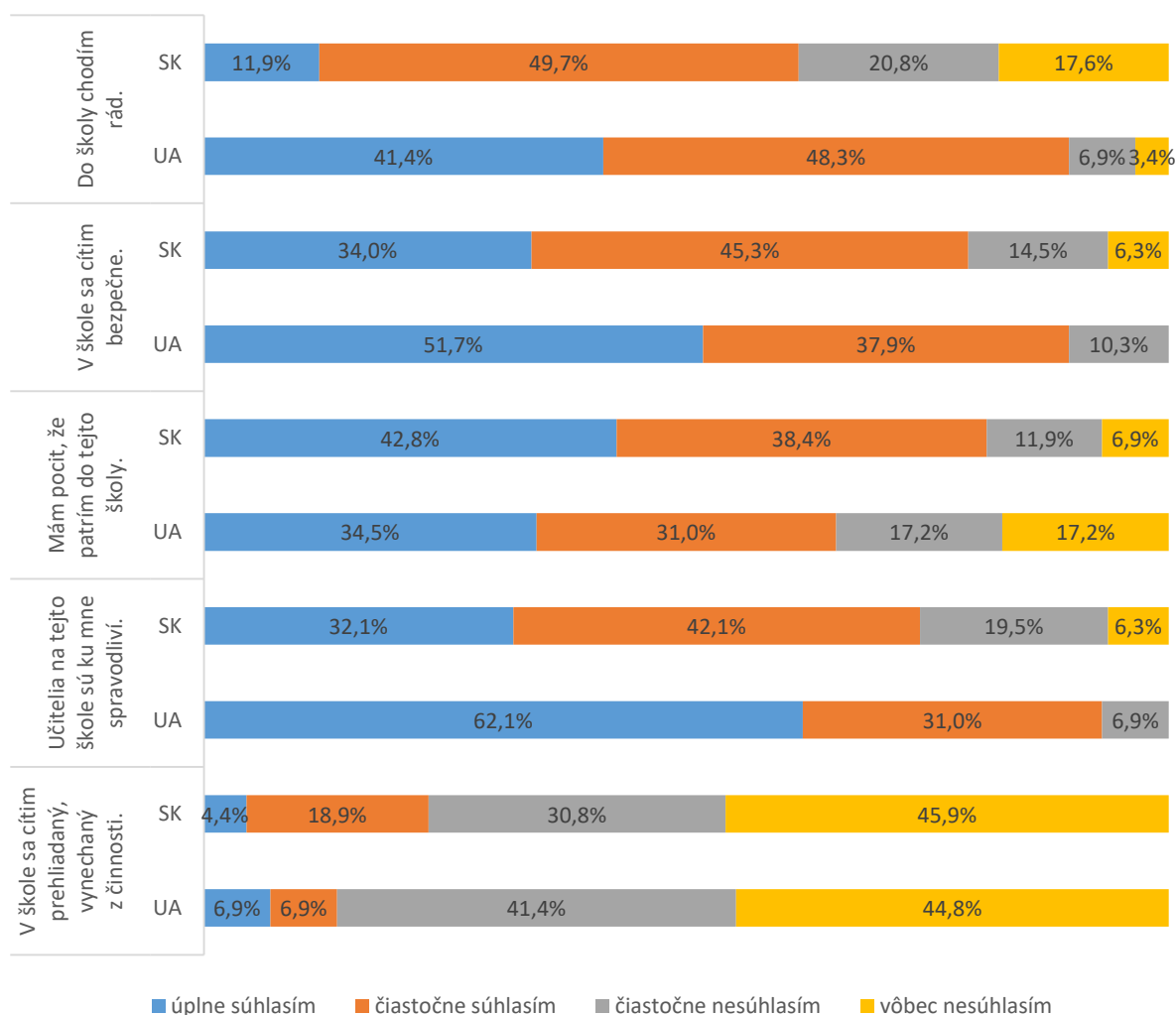
Aktivity na podporu vzťahov medzi žiakmi odídcami a ostatnými žiakmi realizovali na úrovni triedy rannými kruhmi v primárnom vzdelávaní, na triednických hodinách aktivitami na spoznávanie seba a kultúr, kooperatívnymi formami činnosťami na vyučovaní, na úrovni školy pre všetkých žiakov celoškolskými podujatiami (Deň otvorených dverí, Skutočne zdravá škola, Športový deň), preventívnymi programami (Hovoríme o jedle), spoluprácou s centrom poradenstva a prevencie (prednášky, besedy na tému vzťahy, šikanovanie), centrom COMIN (psychosociálna podpora). Žiaci odídenci spolu s ostatnými navštívili napr. Bratislavu, súkromnú zoologickú záhradu Malkia park, v novembri sa zúčastnili akcie Bubnovačka, exkurzie do múzea a hvezdárne, navštívili divadelné predstavenie Robin Hood, prihlásili sa aj do školy v prírode (apríl 2023). Žiaci odídenci a ostatní žiaci nadväzovali a upevňovali vzájomné vzťahy v školskom klube detí (primárne vzdelávanie) a záujmových útvaroch.

Jazykovú podporu v ukrajinskom jazyku škola neposkytovala, triedni učitelia si sami vytvárali dvojjazyčné názorné a digitálne učebné materiály, ktorými motivovali žiakov odídcov k aktívnemu osvojovaniu slovenského jazyka.

Riaditeľka školy uviedla, že pripravila plán a aktivity v triednych kolektívoch na príchod žiakov odídcov. Žiaci triednymi učiteľmi boli informovaní o novej situácii, na triednických hodinách sa rozprávali o ich príchode, pomoci, pripravovali dvojjazyčné nástenky, zapojili sa do dobrovoľnej materiálnej pomoci, čo väčšina žiakov v dotazníku potvrdila. Väčšina žiakov odídcov v dotazníku uviedla, že im po nástupe do školy ukázali priestory školy (72,41 %), zoznámili ich so spolužiakmi (93,10 %) aj ostatnými žiakmi z Ukrajiny (82,76 %). **Vzťahy medzi žiakmi** označila ako dobré, konflikty neriešili. Chodili na triedne výlety, niektorí sa stretávali aj mimo školy napr. na grilovaní. Učiteľky konštatovali, že niektorí sa úplne včlenili do kolektívu, iní len postupne, k vyčleňovaniu nedochádzalo. V triede prevažne sedeli v lavici spolu so slovenskými spolužiakmi, čo malo dopad na efektívnejšie osvojenie slovenského jazyka a lepšiu spoluprácu. Takmer všetci žiaci odídenci (89,7 % Graf 2) úplne alebo čiastočne súhlasili v písomnom dotazníku, že chodia do školy radi, čo bolo viac ako 61,6 % slovenských, z celkového počtu ktorých 17,6 % nechodili do školy radi, čo ich ukrajinskí spolužiaci uviedli minimálne (3,4 %). Bezpečne sa cítila v škole väčšina žiakov bez rozdielu na národnosť (Graf 2). Viac ako polovica žiakov z Ukrajiny mala v škole pocit úplného bezpečia, čo vyjadrila rovnako zhruba tretina ich slovenských spolužiakov (Graf 2). Porovnateľné percento žiakov obidvoch skupín (Graf 2) sa v škole čiastočne necítilo bezpečne (Graf 2) a 6,3 % slovenských žiakov nemalo pocit bezpečia v škole vôbec, čo neuviedol ani jeden zo žiakov z Ukrajiny. Spolupatričnosť ku škole potvrdilo úplne alebo čiastočne 81,2 % ostatných žiakov a 65,5 % odídcov. Viac ako tretina (34,4 % Graf 2) spolužiakov Ukrajincov čiastočne alebo vôbec nepocítovala spolupatričnosť ku škole, čo bolo takmer dvakrát viac ako uviedli slovenskí žiaci (18,8 %). Podľa triednych učiteliek sa niektorí chceli vrátiť na Ukrajinu a viacerí sa online vzdelávali popoludní s ukrajinskými učiteľmi. Napriek tomu žiaci odídenci nesúhlasili s tým, že by cítili prehliadanie alebo vynechávanie z činností (86,2 % Graf 2), porovnateľne s nimi i žiaci slovenskí. Napriek tomu 23,3 % ostatných žiakov úplne a čiastočne súhlasili s názorom, že sa cítili prehliadaní a vynechávaní z činností, čo bolo vyššie percento ako 13,8 % žiakov odídcov. Takmer všetci žiaci z Ukrajiny považovali učiteľov za spravodlivých (Graf 2) a viac ako polovica s tým úplne súhlasila, čo rovnako uviedla len necelá tretina slovenských žiakov.

Vyššie percento (Graf 2) ostatných žiakov čiastočne súhlasili so spravodlivým prístupom učiteľov k jeho osobe na rozdiel od 25,8 %, ktorí s tým čiastočne alebo vôbec nesúhlasili.

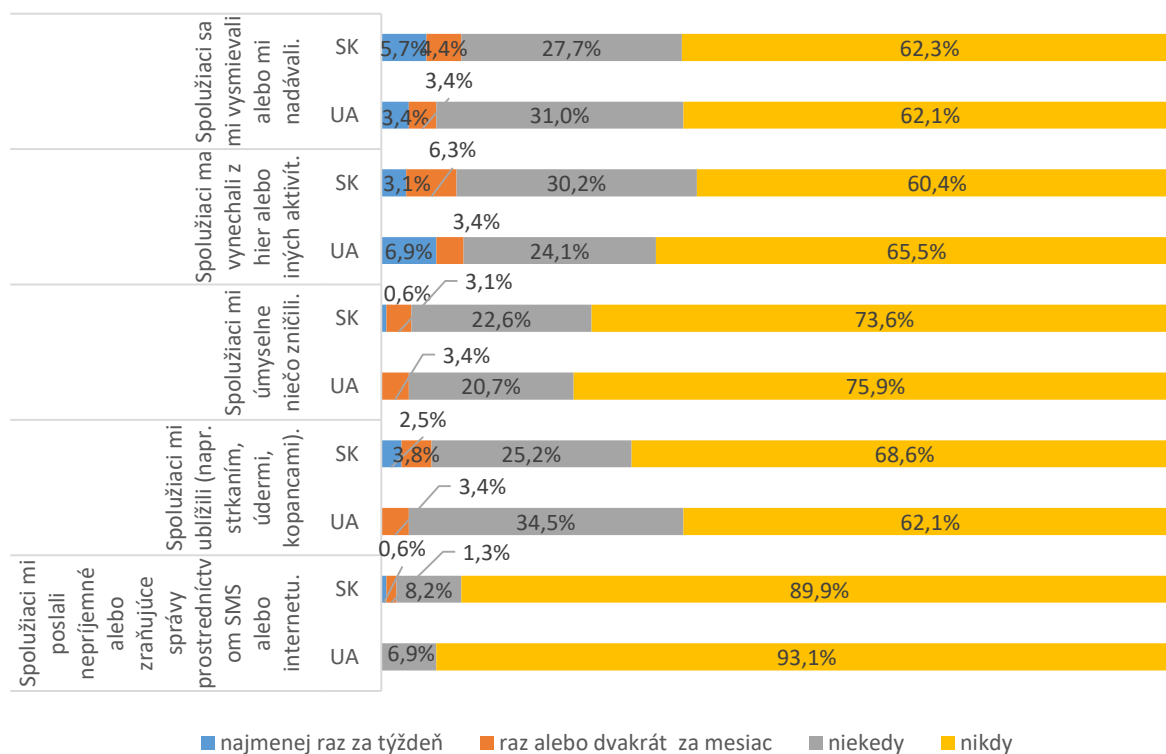
Graf 2 Spolupatričnosť žiakov ku škole

Podľa vyjadrení riaditeľky školy, triednych učiteliek a školskej psychologičky organizovali preventívne programy na vytvorenie bezpečného a priaznivého prostredia pre rozvoj žiakov, zapojili sa do projektov napr. Zober loptu, nie drogy, CHIPS podporujúce rozvoj vrstovníckych vzťahov v škole, UNICEF Slovensko – Škola priateľská k deťom, Bezpečná škola. Spoluprácou s centrom poradenstva a prevencie, Policajným zborom usporiadali prednášky a besedy k prevencii sociálno-patologických javov. Do aktivít sa zapojil aj žiacky parlament (napr. Týždeň farebného oblečenia, Bubnovačka), podporili zbierku (napr. Koľko lásky sa zmestí do krabice od topánok), kampaň Červené stužky, žiakom ponúkli napr. šermiarsko-divadelné predstavenie Via Historica. Školská psychologička komunikovala s triednymi učiteľkami o situácii v triedach, ktoré spoluprácu potvrdili, zúčastňovala sa na vyučovaní podľa plánu aktivít a dohode s vyučujúcimi, pripravila prednášku napr. na tému vzťahy vo vlastnom predmete Osobnostný a sociálny rozvoj v 6. B triede. Škola vytvárala pozitívnu klímu pre žiakov v škole budovaním korektných vzájomných vzťahov, čo potvrdili takmer všetci žiaci

odídenci z Ukrajiny (93,1 % Graf 3) a 89,9 % ostatných žiakov, ktorým nikdy spolužiaci nezaslali nepríjemné alebo zraňujúce správy prostredníctvom SMS alebo emailu. Bezpečné prostredie potvrdila viac ako polovica všetkých žiakov bez rozdielu národnosti (Graf 3), ktorí nikdy neprišli do kontaktu s fyzickým ublížením v škole. Napriek tomu sa negatívne správanie žiakov prejavilo strkaním, kopancami, údermi, s ktorými malo niekedy osobnú skúsenosť 34,5 % žiakov Ukrajincov a 25,2 % (Graf 3) ostatných žiakov. Fyzické ubližovanie raz alebo dvakrát za mesiac potvrdilo 3,4 % ukrajinských a 3,8 % slovenských žiakov. Ani jeden zo žiakov odídecov nebol obeťou častého fyzického násillia, najmenej raz za týždeň, na rozdiel od 2,5 % slovenských žiakov. Viac ako polovica žiakov obidvoch skupín (Graf 3) upevňovala slušným správaním priateľské vzťahy, ale približne tretina všetkých žiakov bez rozdielu sa niekedy stretla s výsmechom alebo nadávaním spolužakov a porovnateľné percento v obidvoch skupinách aj častejšie (Graf 3). Najviac boli porovnateľné odpovede žiakov pri vyjadrení vlastnej skúsenosti s úmyselným ničením vecí, kde takmer tri štvrtiny (Graf 3) z nich potvrdili, že im spolužiaci veci úmyselne neničili, ale pätine sa to niekedy stalo. V škole sa nestretlo s vynechávaním pri hre alebo aktivitách 65,5 % (Graf 3) žiakov z Ukrajiny a 60,4 % ostatných žiakov (Graf 3). Niekedy to pociťovala takmer tretina slovenských a štvrtina ukrajinských žiakov a niektorí bez ohľadu na národnosť to vnímali aj intenzívnejšie (týždenne alebo mesačne) (Graf 3).

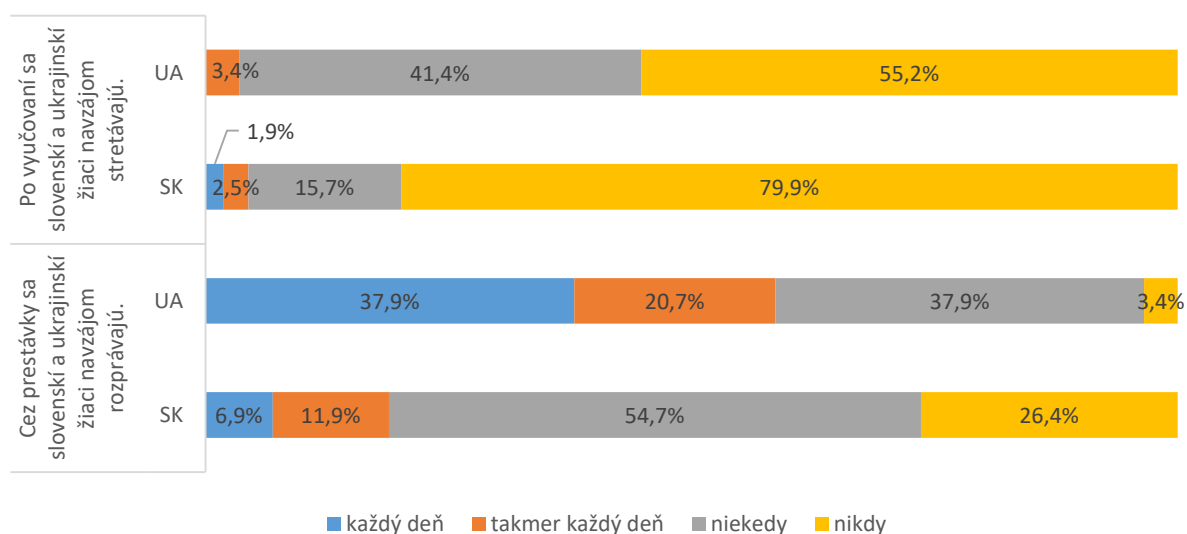
Graf 3 Vzťahy žiakov v škole

Riaditeľka školy a triedne učiteľky pozorovali vytváranie vzťahov medzi žiakmi. V škole mali k dispozícii oddychové zóny s vybavením (športové hry, čitateľský kútik so slovenskými knihami) počas prestávok a skončení vyučovania, ktoré spoločne využívali. Za najčastejší spôsob nadviazovania vzájomných kontaktov označili tri štvrtiny (Graf 4) ukrajinských a takmer tri štvrtiny slovenských žiakov rozhovory cez prestávky. Podľa viac ako tretiny žiakov

z Ukrajiny sa cez prestávky rozprávali často so slovenskými spolužiakmi a rovnaké percento uviedlo, že komunikujú len niekedy. Väčšina ich slovenských spolužiakov využívala prestávky na vzájomné rozhovory (Graf 4), každodennú komunikáciu potvrdila menej ako desatina z nich. Podľa 55,2 % žiakov odídenčov a 79,9 % slovenských žiakov sa nikdy spolu vzájomne nestretávali, takmer trikrát viac žiakov Ukrajincov potvrdilo, že sa niekedy vzájomne stretávali vo voľnom čase ako žiakov slovenských (Graf 4). Každodenné stretávanie označilo len minimum slovenských žiakov a každý deň iba 1,9 % slovenských a 3,4 % ich spolužiakov z Ukrajiny (Graf 4). Napriek tomu v dotazníku všetci žiaci z Ukrajiny uviedli, že v škole mali kamarátov, 86,2 % žiakov odídenčov potvrdilo troch a viac a 72,41 % z nich aj priateľstvo zo slovenskými žiakmi. Takmer všetci ostatní žiaci (97,48 %) mali kamarátske vzťahy. Troch a viac kamarátov uviedlo 88,05 % a vzájomné priateľstvo so spolužiakmi z Ukrajiny potvrdilo 59,12 %. Len 15,09 % cítilo kamarátstvo s tromi a viacerými spolužiakmi odídencami oproti 62,07 % žiakov z Ukrajiny. Žiadneho slovenského kamaráta nemalo 27,59 % žiakov odídenčov, až 40,88 % ostatných žiakov nemalo kamaráta z Ukrajiny. Riaditeľka školy a triedne učiteľky konštatovali, že niektorí žiaci z Ukrajiny sa menej zapájali do popoludňajších aktivít, záujmových útvarov (nižšie stredné vzdelávanie) aj z dôvodu ich online učenia sa s učiteľmi na Ukrajine, čo viac ako polovica žiakov v dotazníku nepotvrdila, iba 10,0 % uviedlo online vzdelávanie každý deň a menej pravidelne (niekedy) takmer 30,0 % žiakov z Ukrajiny.

Graf 4 Nadväzovanie kontaktov medzi žiakmi

Komunikácia s rodičmi alebo zákonnými zástupcami žiakov odídenčov prebiehala najmä písomne s triednymi učiteľmi väčšinou cez školský informačný systém EduPage, v prípade jeho nepoužívania boli ich zákonní zástupcovia informovaní pomocou aplikácie WhatsApp Messenger. Všetci reagovali na správy, zaujímali sa o vzdelávanie ich detí, občas sami kontaktovali triedne učiteľky, na individuálnu konzultáciu po dohode s vyučujúcimi chodili. Väčšina z nich prišla na rodičovské združenie. V marci 2023 sa uskutočnilo stretnutie iba pre rodičov žiakov z Ukrajiny s riaditeľkou školy a triednymi učiteľmi k vzdelávaniu ich detí. Jedna z učiteliek mala skúsenosť, že rodič odmietol diagnostické vyšetrenie žiaka v centre poradenstva a prevencie pre jeho nevhodné správanie, čo riešili ďalej individuálne v rámci školského podporného tímu. Učiteľkám jazyková bariéra zo začiatku sťažovala komunikáciu s rodičmi, ale dokázali ju prekonať online prekladačom v mobilnom telefóne, tlmočením

riaditeľky školy alebo pedagogickej asistentky a ich detí. Niektorí už vedeli po slovensky, naučili sa komunikovať v práci alebo navštevovali jazykový kurz v komunitnom centre COMIN. Online vzdelávania s učiteľmi z Ukrajiny popoludní sa podľa riaditeľky školy zúčastňovala asi tretina žiakov, čo v dotazníku potvrdila viac ako tretina ukrajinských žiakov na 2. stupni vzdelávania.

Identifikácia potrieb školy pri vzdelávaní žiakov odídencov

Z riadeného rozhovoru s riaditeľkou školy a triednymi učiteľkami vyplynulo, že škola by potrebovala pri vzdelávaní žiakov odídencov pedagogických asistentov, zamestnancov ovládajúcich ukrajinský jazyk na dlhodobú spoluprácu, rozšírenie/posilnenie kurzov štátneho jazyka, doučovanie v slovenskom jazyku a literatúre a ostatných predmetov, podporu voľnočasových športových aktivít v škole zabezpečením trénerov. Učiteľky prejavili záujem o vzdelávanie k úprave obsahu edukácie dištančnou formou, konzultácie k obsahu vzdelávania predmetov pre žiakov z Ukrajiny prezenčnou formou a výmenu informácií zo škôl.

Na zefektívnenie vyučovania by podľa nich potrebovali dvojjazyčné učebnice a pracovné zošity, knižné slovníky, dvojjazyčnú mimočítankovú literatúru, tablety pre žiakov, laminátory a kopírky. Metodickú podporu by potrebovali v sprístupnení metodických materiálov k obsahu vzdelávania na Ukrajine, redukcii učiva, hodnoteniu a dochádzke. Riaditeľka školy sa vyjadrila aj k potrebe finančných prostriedkov na odmeny pre 36 učiteľov, ktorí vzdelávali žiakov z Ukrajiny.

2 ZÁVERY

Škola pri vzdelávaní žiakov odídencov postupovala v zmysle platných usmernení Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Na vzdelávanie prijímala žiakov odídencov podľa voľných kapacít a pri ich zaraďovaní postupovala podľa kritérií veku, voľných miest a prítomnosti spolužiakov z Ukrajiny v triede. Učebný plán nebol prispôsobený žiakom odídencom. Fluktuácia žiakov im nespôsobovala žiadne ťažkosti pri organizácii vzdelávania. Na prekovávanie jazykovej bariéry škola organizovala kurz štátneho jazyka, všetci žiaci dostali učebný materiál (prekladový slovník, pracovná učebnica). Učitelia individualizovali postupy na prekonávanie jazykovej bariéry žiakom z Ukrajiny počas vyučovania, aj individuálnym doučovaním neformálne popoludní. Škola poskytovala vzdelávacie a psychosociálne intervencie prostredníctvom triednych učiteľov, školského podporného tímu, najmä školskej psychologičky. Hodnotenie žiakov odídencov bolo individuálne prispôsobené každému žiakovi v každom vyučovacom predmete. Na triednických hodinách, rannom kruhu v primárnom vzdelávaní, spoločnými aktivitami v triede a v rámci školy podporovali pozitívne vzťahy medzi žiakmi a vytvárali bezpečné prostredie, čo potvrdili žiaci odídenci v dotazníku, ktorí radi chodili do školy, mali pocit bezpečia, vzťahy s učiteľmi hodnotili pozitívne, považovali ich za spravodlivých. Rovnako uviedli obidve skupiny žiakov, že niekedy mali vytvorený priestor na vyslovenie názoru i na vzájomnú spoluprácu v rámci skupinovej činnosti. Z ostatných žiakov sa takmer štvrtina cítila byť častejšie alebo často prehliadaná a takmer pätina žiakov nechodila rada do školy na rozdiel od minimálneho počtu žiakov z Ukrajiny. Vzťahy medzi žiakmi boli priateľské, viac ako polovica slovenských mala kamaráta z Ukrajiny. V dotazníku väčšina bez rozdielu národnosti uviedla, že sa nestretli s kyberšikanovaním od spolužiakov. Viac ako tretina slovenských žiakov a ich spolužiakov z Ukrajiny potvrdila, že v škole najčastejšie dochádzalo k nevhodnému správaniu najmä vysmievaním

a nadávaním, vynechaním z hier alebo iných aktivít, ale aj kopancami, strkaním a údermi. Vzájomné vzťahy nadväzovali podľa väčšiny rozhovormi cez prestávky. V čase mimo vyučovania sa väčšina nestretávala. V rámci rozvíjania vzájomných kontaktov učiteľov a rodičov preferovali zákonní zástupcovia písomnú komunikáciu, väčšinou sa zúčastňovali rodičovských združení a osobných stretnutí. Jazykovú bariéru dokázali prekonať, väčšina rodičov pracovala a naučili sa rozumieť a rozprávať po slovensky, pomohlo im aj absolvovanie jazykových kurzov v komunitnom centre COMIN. Online vzdelávania popoludní s učiteľmi z Ukrajiny sa zúčastňovala takmer polovica žiakov odídenčov. Vedúci zamestnanci školy a triedne učiteľky pociťovali potrebu jazykových kurzov, doučovania pre žiakov odídenčov z Ukrajiny, materiálno-technického vybavenia pre zefektívnenie vzdelávacieho procesu, finančného ohodnotenia a metodickej podpory pre pedagógov.

Zamestnanci, ktorých sa príslušné inšpekčné zistenia týkajú, boli s výsledkami a závermi oboznámení.

PÍŠOMNÉ MATERIÁLY POUŽITÉ PRI ŠKOLSKEJ INŠPEKCII

1. zápisnica zo zasadnutia pedagogickej rady;
2. rozvrh hodín;
3. evidencia zaraďovania a vyradovania cudzincov;
4. katalógové listy žiakov;
5. učebné plány.

Správu o výsledkoch školskej inšpekcie vyhotovila:

Školská inšpektorka: PaedDr. Mariana Krigovská

Dňa: 02. 05. 2023

PREROKOVANIE SPRÁVY

Na prerokovaní správy o výsledkoch školskej inšpekcie sa zúčastnili:

a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Nitra:
PaedDr. Mariana Krigovská

b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:
Mgr. Dana Halajová

Prerokovanie správy o výsledkoch školskej inšpekcie potvrdzujú dňa 10. 05. 2023 v Nitre:

a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Nitra:

PaedDr. Mariana Krigovská

.....

b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

Mgr. Dana Halajová

.....

Vyjadrenie vedúceho zamestnanca kontrolovaného subjektu, ktorého sa zistenia týkajú
(vedúci zamestnanec môže zaslať písomné vyjadrenie k obsahu správy do 5 dní pracovných od prerokovania):

Mgr. Dana Halajová, riaditeľka školy

.....

Stanovisko školského inšpektora k vyjadreniu:

PaedDr. Mariana Krigovská, školská inšpektorka

.....

Na vedomie

Štátna školská inšpekcia Bratislava - úsek inšpekčnej činnosti